

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
JOSEPH AZZOPARDI**

Seduta tad-9 ta' Gunju, 2010

Citazzjoni Numru. 553/2008

Panta Marketing & Services Limited

-vs-

AX Construction Limited

Il-Qorti;

Rat ir-rikors ġuramentat ipprezentat fit-30 ta' Mejju 2008 li permezz tiegħu s-soċjeta' rikorrenti ppremettiet:

1. Illi s-soċjeta' rikorrenti giet inkarigata mis-soċjeta' intimata sabiex tissuplixxi u tinstalla sistema ta' "*airconditioning piping*" ġewwa l-proprjeta' appartenenti lis-soċjeta' intimata Verdala Mansions, Inguanez Street, Rabat in virtu' ta' kuntratt iffirmit fis-26 ta' Settembru 2002, għas-somma ta' €87,058.96 [ekwivalenti għal Lm37,374.41] (Taxxa tal-Valur miżjud mhux inkluz), hawn taħt anness u mmarkat bħala Dok. PM1;

2. Illi s-soċjeta' rikorrenti ġiet ukoll inkarigata mill-istess soċjeta' intimata sabiex tissupplixxi u tinstalla sistema ta' *vertical transportation* konsistenti f'erba' *lifts* ġewwa l-istess proprjeta', ossia Verdala Mansions, Inguanez Street, Rabat in virtu' tal-kuntratt iffirmat fil-15 ta' Lulju 2002 għas-somma ta' €186,349.87 [ekwivalenti għal Lm80,000] (Taxxa tal-Valur Miżjud mhux inkluż), hawn taħt anness u mmarkat bħala Dok. PM2;

3. Illi x-xogħlijiet rikjesti mis-soċjeta' rikorrenti ġew kkompletati fiż-żmien pattwit bejn il-partijiet u *in oltre* saru skond is-sengħa u l-arti, u dana kif jirriżulta miċ-ċertifikati maħruġin f'diversi dati, mis-soċjeta' tal-inġinerija nkarigata mill-proġett da parti taż-żewġ partijiet, u cjoe' Mediterranean Technical Services Limited [hawn taħt annessi u mmarkati bħala Dok. PM3 sa Dok. PM6 rispettivament], izda *ciononostante* s-soċjeta' rikorrenti għandha fil-preżent ma ġietx imħallsa l-ammonti dovuti lilha mis-soċjeta' intimata;

4. Illi fir-rigward tal-ewwel kuntratt, ossia dak tal-*airconditioning piping*, is-soċjeta' rikorrenti tirrileva illi għad fadal somma bilanċjali x'tiħallas lilha mill-intimata u dana fl-ammont ta' għaxart elef u ħdax-il Ewro u ħamsa u sittin ċenteżmu (€10,011.65) [ekwivalenti għal Lm4,298], filwaqt li fir-rigward tal-kuntratt ta' xogħlijiet ta' *vertical transportation*, il-bilanċ illi għadu dovut huwa fl-ammont ta' wieħed u għoxrin elf, disa' mija u disgħa u tmenin Ewro u tmienja u għoxrin ċenteżmu (€21,989.28) [ekwivalenti għal Lm9,440];

5. Illi għalhekk l-intimata hija debitrice tar-rikorrenti fis-somma ta' tnejn u tletin elf Ewro u tlieta u disgħin ċenteżmu (€32,000.93) [ekwivalenti għal Lm13,738];

6. Illi għalkemm is-soċjeta' intimata ġiet debitament interpellata diversi drabi sabiex tersaq għall-ħlas minnha dovut ta' tnejn u tletin elf Ewro u tlieta u disgħin ċenteżmu (€32,000.93) lis-soċjeta' rikorrenti a bażi

Kopja Informali ta' Sentenza

u b'konsegwenza tal-kuntratti hawn fuq indikati, dina baqgħet inadempjenti;

Għaldaqstant ir-rikorrenti titlob bir-rispett illi dina l-Onorabbli Qorti jogħgħobha:

1. Tiddeċiedi u tiddikjara illi s-soċjeta' intimata hija debitorji tas-soċjeta' rikorrenti fis-somma ta' tnejn u tletin elf Ewro u tlieta u disgħin ċenteżmu (€32,000.93) rappreżentanti bilanċ dovut fuq xogħlijiet ta' *airconditioning piping* u *vertical transportation* magħmula fuq inkarigu tas-soċjeta' intimata fil-propjeta' appartenenti lilha u ċjoe' Verdala Mansions, Inguanez Street, Rabat;

2. Tordna lis-soċjeta' intimata sabiex tħallas lis-soċjeta' rikorrenti s-somma ta' tnejn u tletin elf Ewro u tlieta u disgħin ċenteżmu (€32,000.93).

Bl-ispejjeż u l-imgħax legali u s-soċjeta' intimata ngunta għas-subizzjoni.

B'riserva għal kwalsiasi drittijiet oħra spettanti lis-soċjeta' attriċi fil-konfront tas-soċjeta' intimata.

Rat id-dikjarazzjoni maħlufa tas-soċjeta' rikorrenti u l-lista tax-xhieda.

Rat ir-risposta ġuramentata tas-soċjeta' intimata, ppreżentata fis-27 ta' Ġunju 2008, li permezz tagħha esponiet:

1. Illi fl-ewwel lok *in via preliminari* l-kwistjonijiet mertu tar-rikors ġuramentat promotur huma wkoll mertu ta' ftehim bejn il-partijiet biex l-istess kwistjonijiet jiġu trattati u deċiżi definittivament, permezz tal-proċedura tal-arbitraġġ, u dan skond żewġ kuntratti datati dsatax ta' Ottubru 2007 kopji annessi u kumplessivament immarkati bħala 'Dok. A', u kif se jirriżulta mill-provi prodotti;

2. Illi l-istess proċeduri ta' arbitraġġ fuq imsemmija jipprovdu wkoll għal kontro-talbiet rikonvenzjonali tal-esponenti u liema proċeduri s'issa ma

bdewx wkoll minħabba raġunijiet imputabbli esklussivament għar-rikorrenti, u dan *nonostante* diversi interpellazzjonijiet, anke permezz ta' ittra uffiċjali datata 18 ta' Jannar 2008 (Dok. B), illi għaldaqstant din l-Onorabbli Qorti għandha minnufih twaqqaf il-proċeduri odjerni taħt dawk l-ordnijiet u direttivi li jirriżultawla bħala xierqa;

3. Illi fit-tieni lok, mingħajr preġudizzju għas-suespost u wkoll *in via preliminari*, parti mill-mertu tar-rikors promotur huwa wkoll mertu ta' proċeduri quddiem it-Tribunal għat-Talbiet Zgħar fl-ismijiet "Panta Marketing & Services Ltd. vs AX Holdings Ltd" (Rik 5/07 ISB), liema proċeduri ġew iddikjarati deżerti fit-tleltax (13) ta' Mejju 2008 u għaldaqstant jirriżultaw li huma *res judicata*.

4. Illi fuq il-mertu u mingħajr preġudizzju għall-eċċezzjonijiet preliminari fuq imsemmija, mhux kontestat illi s-soċjeta' esponenti nkarigat lis-soċjeta' rikorrenti biex tissupplixxi u tinstalla sistema ta' "*airconditioning piping*" u sabiex tinstalla sistema ta' *vertical transportation* konsistenti f'erba' *lifts* il-Verdala Mansions, pero' huwa kontestat bl-aktar mod qawwi illi x-xogħol sar skond is-sengħa u l-arti u li sar fiż-żmien pattwit;

5. Illi wkoll fuq il-mertu, t-talbiet tas-soċjeta' attriċi huma infondati fil-fatt u fid-dritt u għandhom jiġu miċħuda bl-ispejjeż peress illi ebda ammont ma hu dovut lir-rikorrenti;

6. Salv eċċezzjonijiet oħra u b'riserva għal kull azzjoni spettanti lill-esponent bil-liġi.

Rat id-dikjarazzjoni maħlufa tas-soċjeta' intimata u l-lista tax-xhieda.

Rat il-verbal tas-seduta tat-28 ta' April 2010 li permezz tiegħu il-kawża tħalliet għas-sentenza dwar l-ewwel eċċezzjoni tas-soċjeta' intimata;

Rat l-atti proċesswali u n-noti tal-osservazzjonijiet tal-partijiet;

Ikkunsidrat;

Illi l-Qorti trid tiddeċiedi għandhiex ġurisdizzjoni minħabba li in segwitu għall-kuntratt t'appalt in kwistjoni l-partijiet kienu waslu għal *arbitration agreement* li huwa esebit a fol 91 *et sequitur* tal-proċess. Dan huwa deskritt bħala:

“A post dispute arbitration agreement which may be attached by the Chairman to the Notice of Arbitration to be filed at the Malta Arbitration Centre for the commencement of an arbitraion (Art. 17 (2)) or upon the filing of the statement of the claim (art. 29 (1)).”

Il-ġurisprudenza tagħna ma tantx hija konkordi fuq il-materja. Fis-snin l-iktar imgħoddija t-tendenza prinċipali kienet li l-Qorti tiddeklina l-ġurisdizzjoni a bażi tal-prinċipju stabbilit fil-Kodiċi Ċivili tagħna li dak li jiftehmu l-partijiet bejniethom għandha saħħa ta' liġi. Per eżempju fil-kawża **“Laferla vs Mizzi”** deċiża mill-Prim' Awla tal-Qorti Ċivili fit-22 ta' Frar 1964 il-Qorti laqgħet l-eċċezzjoni tal-konvenut (dipartiment tal-Gvern) minħabba li l-kuntratt in kwistjoni kien jipprovdli li f'każ ta' nuqqas ta' qbil il-konvenut kellu dritt jirreferi l-każ lill-Bord magħmul apposta. L-istess għamlet il-Qorti tal-Appell fil-kawża fl-ismijet **“Casha vs Mizzi”** deċiża fil-5 ta' Ġunju 1985. F'din l-okkażjoni l-Qorti tal-Appell irrevokat sentenza tal-Qorti tal-Kummerċ.

Riċentement pero' t-tendenza ma baqgħetx l-istess u l-Qrati bdew jinvestigaw il-mertu tal-każ. Per eżempju fil-kawża **“Ellul vs Bowman”** (28 ta' April 1993) il-Qorti tal-Kummerċ assumiet il-ġurisdizzjoni għaliex il-klawsola arbitrarja kienet tirreferi l-każ għal arbitraġġ f'Londra, meta fil-fehma tal-Qorti il-liġi Maltija kienet dik li fid-dritt internazzjonali privat tissejjaħ il-*proper law* tal-kuntratt.

Każ aktar reċenti kien dak deċiż mill-Qorti tal-Appell fl-10 ta' Ottubru 2003 fil-kawża fl-ismijiet **“Ignatius Gatt vs Franco Facchetti”**. Il-Qorti f'dan il-każ ikkonkludiet li billi l-konvenuti ma rrispondewx għall-ittra ġudizzjarja tal-attur qabel giet istitwita l-kawża, irrinunzjaw għad-dritt li jirreferu l-każ għall-arbitraġġ u kwindi l-attur kien ġustifikat li jiftaħ

il-kawża għaliex jispetta għaż-żewġ partijiet li jmorru arbitraġġ għaliex hu ovvju li hadd ma jista' jirreferi għall-arbitraġġ waħdu. Sentenza konkordi kienet dik tal-Prim' Awla tal-Qorti Ċivili fil-kawża fl-ismijiet “**John Agius vs Micallef Insurance Agency**” (19 ta' Ġunju 2002). Kif argumentat is-sentenza “**Gatt vs Facchetti**” fuq imsemmija, billi arbitraġġ ma jstax wieħed imur waħdu, dan il-fatt wassal lill-Qorti biex tiċhad l-ewwel eċċezzjoni. Lanqas hu ġust li wieħed joqgħod jistenna li jiġi mħarrek biex imbagħad jiftakar li seta' invoka arbitraġġ meta l-attur għamel it-talba tiegħu lill-konvenuti.

Huwa ċar pero' li fil-kawża odjerna s-sitwazzjoni hija kemmxejn differenti għaliex il-ftehim ġie ffirmat wara illi inqalgħet il-kwistjoni. Infatti il-kwistjoni bejn il-partijiet inqalgħet għaliex meta s-soċjeta' rikorrenti talbet il-ħlas dovut skond il-kuntratt, is-soċjeta' intimata talbet li tiġi mħallsa penali għal dewmien u danni. Għalhekk fil-bidu tas-sena 2007 is-soċjeta' rikorrenti fetħet żewġ kawżi, ċjoe' għal żewġ talbiet, waħda quddiem it-Tribunal għat-Talbiet Żgħar u oħra quddiem il-Qorti tal-Maġistrati. Ftit wara l-partijiet resqu lejn xulxin u ffirmaw żewġ kuntratti fejn irrimettew ruħhom għall-arbitraġġ u ġie maħtur Dr Joseph Caruana Scicluna bħala arbitru. Madankollu l-kuntratti ma ġewx preżentati quddiem iċ-Ċentru għall-Arbitraġġ (fuq dan il-partijiet iwaħħlu f'xulxin). Fit-18 ta' Jannar 2008 is-soċjeta' intimata ppreżentat ittra ufficjali kontra s-soċjeta' rikorrenti biex dan isir iżda fl-ittra ufficjali responsiva s-soċjeta' rikorrenti qalet illi dak il-ftehim kien skada u talbet li jsiru emendi biex il-ftehim arbitrali jiġi preżentat. Huwa importanti għalhekk illi tiġi eżaminata l-liġi applikabbli għall-arbitraġġi.

Li ġara kien effettivament li s-soċjeta' rikorrenti għal xi raġuni naqset li tiddepożita l-ftehim skond l-artikolu 17 tal-Kap. 387 tal-Liġijiet ta' Malta (l-Att dwar l-Arbitraġġ). Mhux tant important r-raġuni għaliex; l-artikolu in kwistjoni ma jimponix terminu *ut sic* iżda skond il-ftehim bejn il-partijiet fi żmien xahar; *Panta shall file a notice of arbitration together with a statement of claim within one month from the execution of this agreement and shall communicate a copy of the same to AXC and to the arbitrator.* (artikolu 4

Kopja Informali ta' Sentenza

tal-ftehim). Dan ifisser li s-soċjeta' rikorrenti kienet dakinhar korretta meta qalet li l-ftehim kien skada u allura kien hemm bżonn l-estensjoni tat-terminu.

Barra minn dan l-artikolu 15 (3) tal-Kap 387 jindika ċar illi parti li tkun trid tinvoka quddiem Qorti li jeżisti ftehim ta' arbitraġġ fuq il-kwistjoni quddiem il-Qorti għandha l-ewwel tippreżenta rikors biex titlob li l-Qorti tieqaf milli tisma' l-kawża; u dan għandu jsir **qabel** tiġi prezentata r-risposta għall-azzjoni proposta mill-parti l-oħra. Infatti l-istess liġi tgħid li meta jiġi prezentat rikors simili t-terminu għall-preżentata ta' risposta jiġi sospiż (artikolu 15 (8)). Għalhekk is-soċjeta' intimata ma setgħetx f'dan il-każ, tilqa' l-eċċezzjoni in kwistjoni wara li tkun ġja' ssottomettiet għall-ġurisdizzjoni tal-Qorti permezz tal-istess risposta ġuramentata.

Għal dawn il-motivi l-Qorti tiċhad l-ewwel eċċezzjoni tas-soċjeta' intimata u għalhekk tordna illi l-kawża tkompli tinstema'.

Spejjeż riservati għall-ġudizzju finali.

Moqrija.

< Sentenza In Parte >

-----TMIEM-----